

«Інноваційна економіка»
РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІЧНОЇ ІНКЛЮЗІЇ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	5
1.1. Дослідження теоретичних аспектів економічної інклюзії та ключових характеристик інноваційних технологій	5
1.2. Роль інноваційних технологій та визначення їхнього впливу на формування економічної інклюзії	9
РОЗДІЛ 2	13
2.1. Приклади успішного впровадження інновацій у підтримку економічної інклюзії: закордонні проекти та державні програми	13
2.2. Аналіз можливих викликів та перешкод у впровадженні інноваційних технологій для досягнення економічної інклюзії	16
РОЗДІЛ 3	21
3.1. Рекомендації щодо подальшого розвитку інноваційних технологій задля досягнення перспектив в економічній інклюзії	21
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Актуальність теми. Зростаюча активність у сфері технологічних інновацій і супутні зміни в економіці створюють унікальні можливості для вдосконалення рівня економічної інклюзії. Актуальність даного дослідження визначається потребою у глибокому розумінні механізмів та ефективних шляхів використання інновацій для забезпечення рівних можливостей у сучасному економічному середовищі. Результати цього дослідження можуть служити основою для подальших стратегій та політичних рішень, спрямованих на поліпшення економічної інклюзії та зменшення соціальних нерівностей.

Постановка проблеми. У сучасному світі, де високорозвинені технології є невід'ємною частиною нашого повсякденного життя, виникає необхідність дослідження впливу інноваційних технологій на розвиток економічної інклюзії. Проблема економічної нерівності і соціальної відокремленості залишається однією з ключових тем сучасного економічного дискурсу. У цьому контексті особливо актуально розглядати роль інноваційних технологій як потужного інструменту для підвищення економічної інклюзії.

Проблема полягає у тому, що незважаючи на значний технологічний прогрес, економічні можливості не розподіляються рівномірно між різними групами населення. Деякі соціальні категорії залишаються на периферії економічного розвитку, а їхні можливості для активної участі в економіці обмежені. Така ситуація ставить під сумнів ефективність сучасних стратегій розвитку та вимагає аналізу взаємозв'язку між інноваційними технологіями та економічною інклюзією.

Мета дослідження. Метою дослідження є розгляд ролі інноваційних технологій у формуванні економічної інклюзії.

Для досягнення поставленої мети даної роботи необхідним є виконання таких **основних завдань**:

– Визначення впливу інноваційних технологій на формування економічної інклюзії.

- Аналіз прикладів успішних інноваційних проектів, спрямованих на забезпечення рівних можливостей у різних сферах економіки.
- Виявлення труднощів та перешкод у впровадженні інновацій для досягнення економічної інклюзії.
- Аналіз перспектив використання інновацій для подолання соціальних викликів та сприяння економічному розвитку.

Об'єкт дослідження. Основним об'єктом дослідження є взаємозв'язок між впровадженням новаторських технологій та створенням сприятливого середовища для включення різних соціальних груп у економічний процес. Аналізуючи цей зв'язок, ми маємо намір визначити можливості та виклики, які виникають у контексті застосування інновацій для досягнення економічної інклюзії.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є роль інноваційних технологій у розвитку економічної інклюзії. У цьому контексті вивчається взаємодія між впровадженням новаторських технологій та створенням умов для економічного включення різних соціальних груп.

РОЗДІЛ 1

1.1. Дослідження теоретичних аспектів економічної інклюзії та ключових характеристик інноваційних технологій

Економічна інклюзія є ключовою концепцією у визначенні сучасного розвитку суспільства. Ця концепція визначається як стратегічна мета, спрямована на створення рівних можливостей і доступу до економічних ресурсів для всіх членів суспільства, незалежно від їхнього походження, статусу чи інших соціальних визначників.

Здобуття економічної інклюзії передбачає створення умов для активної участі всіх груп населення у різноманітних економічних сферах, починаючи від освіти та закінчуючи підприємництвом і ринковими відносинами [1]. Основним аспектом цієї концепції є забезпечення рівних можливостей для особистого і професійного розвитку, враховуючи індивідуальні здібності та потреби кожної особи.

Економічна інклюзія не обмежується лише створенням економічних можливостей, але також включає в себе активне зменшення економічних нерівностей та недостатньої соціально-економічної взаємодії. Вона ставить своєю метою забезпечення не лише матеріального благополуччя, але й соціальної справедливості, яка визначається рівним розподілом можливостей, вигід та відповідальностей у суспільстві.

Загальновизнаною є необхідність економічної інклюзії в контексті сучасних економічних та соціальних викликів. Ця концепція є фундаментальним елементом розвитку стійкого та взаємодопоміжного суспільства, спроможного досягти не лише економічного зростання, але й справедливого розподілу його результатів.

Економічна інклюзія, як концепція, базується на низці основних принципів та понять, які визначають її есенцію та спрямованість (рис. 1.1):

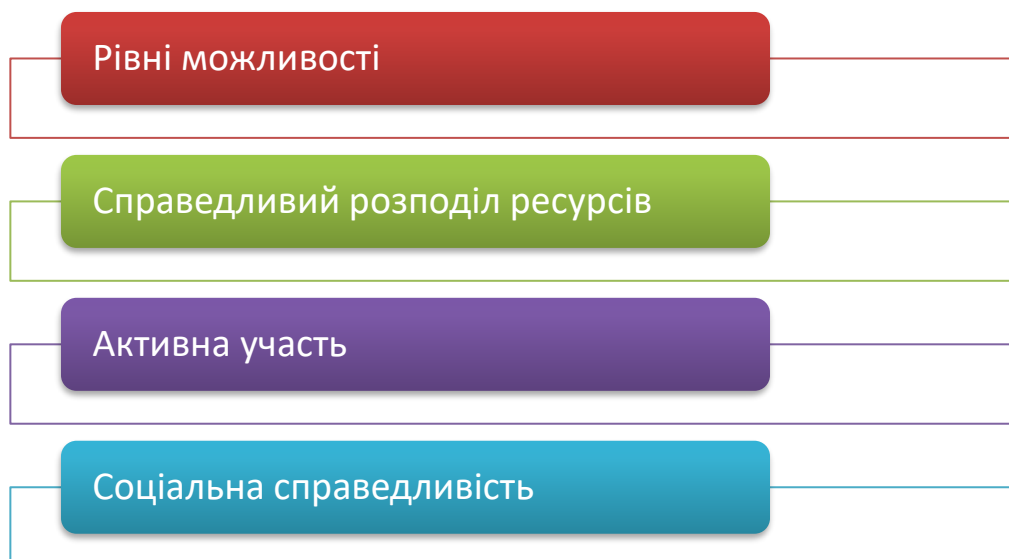

Рис. 1.1. Основні принципи, на яких базується економічна інклюзія

Джерело: розроблено автором

1. Один із ключових принципів економічної інклюзії - це забезпечення рівних можливостей для всіх груп населення. Це означає, що кожна людина має мати однаковий доступ до освіти, працевлаштування, фінансових ресурсів і підприємницьких можливостей, незалежно від її соціального походження чи інших характеристик.

2. Економічна інклюзія покликана до створення умов для справедливого розподілу економічних ресурсів. Це включає в себе не тільки матеріальні блага, але й можливості для особистого і професійного розвитку, забезпечуючи, щоб кожна людина мала можливість реалізувати свій потенціал.

3. Принцип активної участі передбачає залучення всіх верств населення до економічних процесів. Це означає не лише участь у ринкових відносинах, але і можливість висловлювати свої ідеї, брати участь у виборі рішень і впливати на економічні політики.

4. Концепція економічної інклюзії вкладає в себе принцип соціальної справедливості. Це передбачає розуміння та врахування соціальних нерівностей, а також впливу економічних рішень на різні соціальні групи.

Забезпечення економічної інклюзії стає ключовим фактором для досягнення сталого та всебічного економічного розвитку суспільства. Зв'язок

між інклюзією та загальним економічним розвитком полягає в тому, що рівний доступ до економічних можливостей і ресурсів для всіх членів суспільства стає каталізатором для створення стійкої та конкурентоспроможної економічної системи [2]. Забезпечення рівних умов для розвитку всіх груп населення сприяє зростанню ефективності праці, підвищенню рівня освіти і здоров'я, що в свою чергу позитивно впливає на рівень економічного розвитку суспільства в цілому.

Таким чином, інклюзивна економіка не лише сприяє створенню економічної системи, в якій всі можуть брати участь, але й є стратегічним чинником для досягнення сталого та гармонійного розвитку, де кожен член суспільства має можливість реалізувати свій потенціал і приносити внесок у загальний успіх.

Термін «інновації» походить від латинського слова «innovare», що означає «змінювати» або «впроваджувати щось нове». З погляду економічних наук, інновації визначаються як впровадження нових або значущих вдосконалень у виробництві, технологіях, продукції та організаційних процесах з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності [3]. Інновації можна характеризувати за такими типами (рис.1.2):

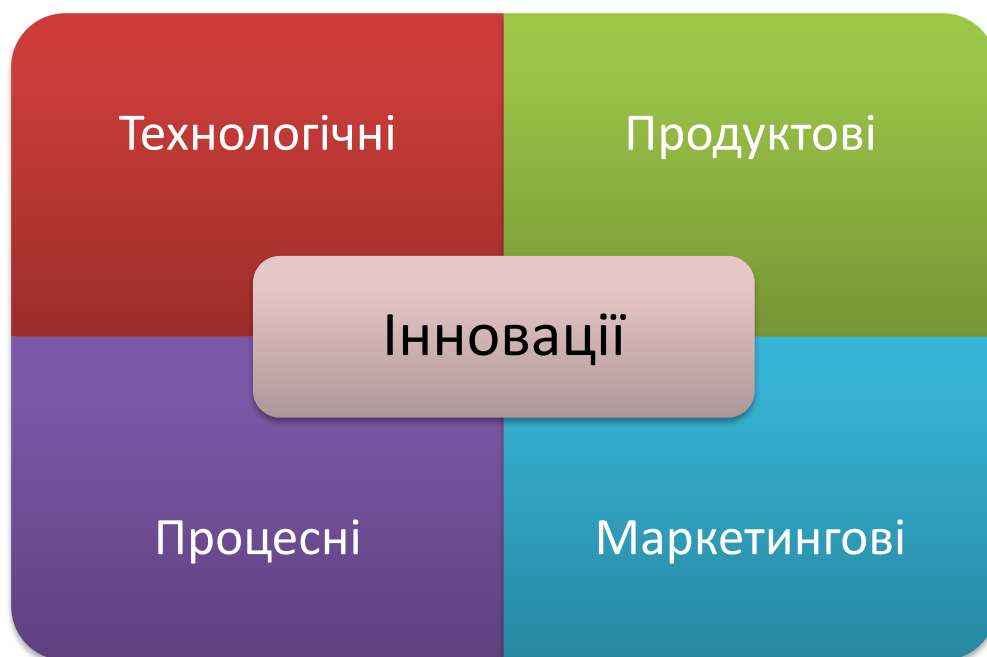

Рис.1.2. Класифікація інновацій за основними типами

Джерело: розроблено автором

1) Технологічні інновації - пов'язані із впровадженням нових технологій, процесів та матеріалів у виробництво та послуги. Вони можуть включати розробку нових продуктів, вдосконалення виробничих процесів, а також впровадження сучасних інформаційних технологій. Технологічні інновації є ключовим фактором ефективності та конкурентоспроможності підприємств та країн у глобальному ринковому середовищі.

2) Продуктові інновації - створення нових або покращених товарів і послуг, які можуть задовольнити змінені потреби споживачів. Продуктові інновації сприяють розширенню ринків, залученню нових клієнтів та підвищенню рівня задоволення споживачів.

3) Процесні інновації - вдосконалення виробничих процесів, організаційної структури та методів управління. Процесні інновації можуть призводити до зменшення витрат виробництва, підвищення продуктивності праці та створення більш ефективних бізнес-моделей.

4) Маркетингові інновації - пов'язані із впровадженням нових методів продажу, реклами та розповсюдження продуктів на ринку. Вони сприяють підвищенню визнання бренду, розширенню ринкової долі та створенню унікального образу компанії в очах споживачів.

Технологічні інновації або «інноваційні технології» виступають каталізатором для сучасного економічного розвитку [4]. Однією з ключових характеристик інноваційних технологій є їхня спроможність трансформувати економіку. Такі технології можуть реформувати виробничі ланцюги, змінювати структуру зайнятості та визначати нові сегменти ринку. Інноваційні технології також мають величезний вплив на розвиток наукового і дослідницького сектору. Вони сприяють розкриттю нових галузей знань, що відкривають шлях для подальших досліджень і відкриттів. Зараз, в умовах швидкого технологічного прогресу, важливою стає взаємодія між науковцями, підприємствами та урядовими органами для вивчення та впровадження новаторських рішень [5]. Також, вони можуть призводити до покращення якості життя через розвиток нових медичних технологій, ефективних

енергетичних систем, а також забезпечення доступу до нових форм освіти та комунікацій. Все це сприяє соціальному розвитку та формуванню сталого суспільства.

Отже, вплив інноваційних технологій на розвиток економіки є важливим та всебічним. Їхня роль полягає не лише у впровадженні нововведень, але і у трансформації економічного ландшафту, створенні нових можливостей та вирішенні викликів, що стоять перед сучасним суспільством.

1.2. Роль інноваційних технологій та визначення їхнього впливу на формування економічної інклюзії

Інноваційні технології визначають не лише технічний прогрес, але й глибоко впливають на соціально-економічні відносини, які забезпечують створення умов для економічної інклюзії, тобто активного та рівного включення всіх верств населення у економічні процеси [6].

Роль інноваційних технологій у формуванні економічної інклюзії є доволі вагомою та складається з наступних ключових аспектів (рис. 1.3):

Рис. 1.3. Роль інноваційних технологій у формуванні економічної інклюзії

Джерело: розроблено автором

1. Освіта та навчання: інноваційні технології відкривають нові можливості для отримання освіти, особливо серед тих верств населення, які раніше мали обмежений доступ до навчальних ресурсів. Електронні платформи для дистанційного навчання, онлайн-курси та інтерактивні навчальні засоби дозволяють здобувати знання незалежно від географічного положення чи соціально-економічного статусу.

2. Ринок праці: інноваційні технології розширюють можливості на ринку праці, забезпечуючи нові форми зайнятості та підприємницької діяльності. Розвиток гіг-економіки, фрілансу, та використання інтернет-платформ для самозайнятих осіб може сприяти включенню різних груп населення, зокрема, молоді та жінок, у економічні процеси.

3. Фінансові сервіси: цифрові технології у фінансах можуть зменшити фінансові бар'єри та сприяти економічній інклюзії. Електронні платіжні системи, мобільні гроші та інші інновації у фінансовому секторі можуть забезпечити доступ до банківських послуг для тих, хто раніше був відокремлений від традиційної банківської системи.

4. Соціальні послуги: інновації у сфері соціальних послуг можуть забезпечити ефективнішу підтримку для потребуючих верств населення. Використання технологій для забезпечення доступу до сервісів житла та інфраструктури, комунальних послуг, а також електронних систем соціального обслуговування може покращити якість життя та сприяти соціальній інклюзії [7].

5. Медичні послуги: технології в галузі медицини, такі як телемедицина та мобільні додатки для здоров'я, можуть полегшити доступ до медичних послуг для тих, хто мешкає в віддалених регіонах чи має обмежений фізичний доступ. Це може зменшити нерівності в галузі охорони здоров'я та підвищити загальний рівень благополуччя.

Таким чином, інноваційні технології мають значущу роль у формуванні економічної інклюзії, створюючи умови широкого та вільного доступу для всіх верств населення до ресурсів і ринків, та розширюючи можливості участі

різних соціальних груп у багатьох економічних процесах.

Загальною тенденцією є те, що інноваційні технології відкривають нові можливості та забезпечують інклюзивний розвиток, привносячи позитивні зміни у різні сфери життя і роботи [8]. Розглянемо основні інноваційні технології та проаналізуємо їхній вплив на розвиток економічної інклюзії (табл. 1.1):

Таблиця 1.1

Огляд інноваційних технологій та їхнього впливу на економічну інклюзію

Назва	Опис	Вплив на економічну інклюзію
Штучний інтелект (ШІ)	Галузь комп'ютерних наук, яка ставить перед собою завдання створення програм і систем, здатних виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту	Може створити нові можливості для автоматизації рутинних робіт та збільшення продуктивності. За допомогою ШІ можна розробляти персоналізовані рішення для ефективного управління ресурсами та підтримки різних груп населення
Інтернет речей (IoT)	Об'єднує фізичні пристрої, обладнані сенсорами та здатні передавати дані через Інтернет. Це дозволяє об'єднати реальний та віртуальний світ, створюючи "розумні" середовища	Може покращити доступ до інформації та послуг, забезпечуючи рівний доступ до технологічних можливостей. У розробці "розумних" міст та регіонів враховується ефективніше використання ресурсів та послуг для всіх верств населення
Блокчейн	Розподілена база даних, яка забезпечує безпеку транзакцій за допомогою криптографії. Використовується для створення децентралізованих систем та «розумних контрактів»	Може забезпечити безпеку та прозорість у фінансових та інших галузях, сприяючи економічній інклюзії через забезпечення доступу до фінансових послуг для тих, хто раніше був відокремлений від традиційних банківських систем
Розширена реальність (AR) та Віртуальна реальність	AR додає віртуальні об'єкти до реального оточення, тоді як VR занурює користувача в повністю віртуальний світ	Використання AR та VR може покращити процеси навчання, тренування та сприяти доступу до інформації для всіх груп населення. Ці технології також можуть створити нові можливості для занять,

(VR)		розваг та спілкування
Біг даних та аналітика	Біг даних включає в себе обробку та аналіз великих обсягів даних, зазвичай в реальному часі, для виявлення трендів та отримання інсайтів	Аналіз біг даних може допомогти у виявленні ринкових можливостей, прогнозуванні економічних тенденцій та розробці ефективних стратегій для всіх сегментів населення

Джерело: розроблено автором

Огляд цих інноваційних технологій свідчить про їхній потенціал в розвитку економічної інклюзії через полегшення доступу до ресурсів, послуг та інформації для різних соціальних груп. Отже, інновації в сфері технологій можуть відігравати ключову роль у створенні рівних можливостей, розширюючи доступ до ресурсів та покращуючи якість життя різних соціальних груп.

РОЗДІЛ 2

2.1. Приклади успішного впровадження інновацій у підтримку економічної інклюзії: закордонні проекти та державні програми

Сучасний технологічний прогрес і винайдення новаторських інструментів можуть значно полегшити завдання створення рівних умов у сфері економічної інклюзії [9]. Розглянемо кілька прикладів успішного впровадження інноваційних технологій з метою підтримки економічної інклюзії на міжнародному рівні (табл.2.1):

Таблиця 2.1

Приклади успішних закордонних інноваційних проектів

Назва	Опис	Можливості та користь
Microsoft Enabling Technologies	Microsoft активно розвиває технології, спрямовані на забезпечення рівних можливостей для людей з обмеженими можливостями. Наприклад, програма «Enabling Technologies» включає в себе інструменти для доступності, такі як системи з великим шрифтом, вбудований читач екрану та голосовий введення	Ці технології роблять комп'ютерні системи та програми доступними для людей з різними видами обмежень. Наприклад, читач екрану допомагає незрячим та слабоворим людям користуватися комп'ютером, забезпечуючи рівні умови в роботі та навчанні
Toyota Mobility Unlimited Challenge	Програма «Toyota Mobility Unlimited Challenge» призначена для сприяння інноваціям в області мобільності для людей з обмеженими можливостями. В рамках цього конкурсу підтримуються стартапи та інноваційні проекти, що спрямовані на поліпшення життя людей з різними видами обмежень	Цей конкурс допомагає створювати технологічні рішення, такі як роботизовані екзоскелети, розумні крісла-візки та інші інновації, що полегшують мобільність та участь в суспільстві для людей з обмеженими можливостями
Be My Eyes	«Be My Eyes» - це мобільний додаток, який з'єднує незрячих або	Додаток дозволяє незрячим людям отримувати допомогу в різних

	слабозорих користувачів з волонтерами, які можуть допомагати їм в режимі реального часу за допомогою відеозв'язку	ситуаціях, таких як розпізнавання предметів чи навігація по новому місцю. Це робить їхнє повсякденне життя більш незалежним і рівно доступним
Nike FlyEase	Компанія Nike розробила лінію взуття «FlyEase», яка враховує потреби людей з обмеженими можливостями. Взуття оснащено зручною та інноваційною системою закриття, що дозволяє легко взути та розвзути взуття	«Nike FlyEase» зробила зручне взуття доступним для людей з різними видами обмежень рухової системи, сприяючи їхньому комфорту та активному способу життя

Джерело: розроблено автором

Ці інноваційні проекти демонструють, як технології та дизайн можуть впливати на забезпечення рівних можливостей у різних сферах економіки для людей з обмеженими можливостями, полегшуючи їхню участь у суспільстві.

Сучасний світ вимагає системних та ефективних заходів для забезпечення економічної інклюзії, особливо у країнах, де соціальні та економічні виклики стають гострішими [10]. Україна – не виняток, і в останні роки країна активно розробляє та впроваджує інноваційні програми для підтримки інклюзивного розвитку.

Один із успішних прикладів реалізації інноваційних підходів – державні програми, спрямовані на підтримку економічної інклюзії, які представлено нижче (табл. 2.2.):

Таблиця 2.2.

Державні програми, спрямовані на підтримку економічної інклюзії

Назва програми	Рік заснування	Мета програми	Можливості, які надає програма
Інклюзивна економіка	2018	Створення умов для активного включення осіб з обмеженими	Надаються фінансові стимули для підприємців, які здійснюють соціально відповідальну діяльність та забезпечують

для всіх		можливостями у різні сфери економіки та підтримка їхнього самостійного підприємництва	працевлаштування для осіб з інвалідністю; надаються гранти для розвитку соціальних підприємств, що сприяє створенню нових робочих місць та розвитку підприємницької активності в цій сфері
Молодь для інклюзії	2020	Створенні умов для розвитку підприємництва серед молоді з вразливих груп населення, таких як сироти, випускники інтернатів та інші	Надається фінансова підтримка для стартапів, які створюються молоддю з вразливих груп; надається доступ до освітніх та консультаційних ресурсів, що сприяє підвищенню економічної самостійності цих груп населення та сприяє їхньому включенню в економічне життя країни

Джерело: розроблено автором

Однією з таких програм є "Інклюзивна економіка для всіх", яка запущена в Україні в 2018 році. Метою цієї програми є створення умов для активного включення осіб з обмеженими можливостями у різні сфери економіки та підтримка їхнього самостійного підприємництва.

У рамках програми надаються фінансові стимули для підприємців, які здійснюють соціально відповідальну діяльність та забезпечують працевлаштування для осіб з інвалідністю. Крім того, надаються гранти для розвитку соціальних підприємств, що сприяє створенню нових робочих місць та розвитку підприємницької активності в цій сфері.

Інший приклад успішної ініціативи – програма "Молодь для інклюзії", яка розпочала свою діяльність у 2020 році. Мета цієї програми полягає в створенні умов для розвитку підприємництва серед молоді з вразливих груп населення, таких як сироти, випускники інтернатів та інші.

Програма надає фінансову підтримку для стартапів, які створюються молоддю з вразливих груп, а також надає доступ до освітніх та консультаційних ресурсів. Це сприяє підвищенню економічної самостійності цих груп населення та сприяє їхньому включенню в економічне життя країни.

Обидві ці програми є прикладами успішного впровадження інновацій у

підтримку економічної інклюзії в Україні. Вони дозволяють реально вирішувати проблеми соціальної вразливості та сприяти створенню більш справедливого та рівного суспільства. Завдяки цим програмам, більше людей отримує можливість реалізувати свій потенціал у сфері підприємництва та працевлаштування, що призводить до покращення загального економічного становища країни.

Отже, впровадження інновацій у сферу підтримки економічної інклюзії є важливим кроком у розвитку країни. Розглянуті державні програми стали успішними прикладами того, як інновації можуть допомогти створити справедливе та інклюзивне економічне середовище. Реалізація подібних ініціатив в будь-якій країні може стати ключовим фактором у зміцненні соціально-економічного розвитку та підтримки всіх верств населення [11].

2.2. Аналіз можливих викликів та перешкод у впровадженні інноваційних технологій для досягнення економічної інклюзії

В процесі стрімкого економічного розвитку сучасного світу, незважаючи на потужний потенціал, впровадження інноваційних технологій з метою забезпечення економічної інклюзії, стикається з рядом викликів та перешкод, що можуть гальмувати їх успішне впровадження. Деякі з можливих викликів застосування інновацій в цьому контексті включають (рис.2.1):

1. Фінансові обмеження: впровадження інновацій вимагає значних фінансових ресурсів, які можуть бути важкодоступними для певних груп населення або маленьких підприємств [12]. Це може ускладнити доступ до нових технологій та інших інновацій для всіх.

2. Цифровий розрив: нерівномірний доступ до технологій та інтернету може стати перешкодою для ефективного впровадження інновацій, оскільки деякі групи населення можуть залишатися позаду в цифровому розвитку.

3. Соціокультурні бар'єри: наявність певних культурних чи соціальних обмежень може призвести до відмови від прийняття нових технологій або

інновацій. Наприклад, стереотипи щодо ролей гендерів або певних соціокультурних груп можуть ускладнити впровадження інновацій.

Рис. 2.1. Виклики впровадження інноваційних технологій з метою забезпечення економічної інклюзії

Джерело: розроблено автором

4. Недостатня освіченість: брак освітніх ресурсів та низький рівень освіченості деяких груп може призвести до неповного розуміння переваг інновацій та обмежити їх використання в певних сферах.

5. Законодавчі обмеження: наявність застарілих чи обмежливих законів та політик може стати перешкодою для впровадження інновацій, особливо в галузі фінансів, технологій та зайнятості.

6. Відсутність сприятливого середовища: недостатнє розвинене інноваційне середовище та відсутність підтримки для стартапів можуть стати перешкодою для розвитку новаторських ідей та технологій.

7. Неоднорідність інфраструктури: нерівномірний розвиток інфраструктури може ускладнити розгортання деяких інновацій, таких як технології здоров'я чи мобільні платіжні системи.

8. Сприйняття ризику: відсутність готовності ризику та побоювання втрати може стримувати бажання інвестувати в інноваційні проекти та

технології.

Для подолання цих викликів важливо враховувати потреби різних груп населення та розробляти інноваційні рішення та стратегії, що враховують соціокультурний та економічний контекст. Активна взаємодія з усіма зацікавленими сторонами, враховуючи їхні потреби та перешкоди, може сприяти більш успішному впровадженню інновацій для досягнення економічної інклюзії.

Проаналізуємо основні перешкоди та спроби їх подолання (табл.2.3):

Таблиця 2.3

Аналіз основних перешкод впровадження інноваційних технологій з метою забезпечення економічної інклюзії і способів їх подолання

Виклики	Перешкоди	Способи подолання
Фінансові обмеження	Не всі групи населення мають доступ до достатніх фінансових ресурсів для інвестування в інноваційні проекти або використання нових технологій.	<ul style="list-style-type: none"> – Фінансування від держави та фондів: Забезпечення фінансової підтримки з боку державних програм та фондів для інноваційних стартапів та проектів; – Партнерства з приватним сектором: Розвиток партнерств з приватним сектором для спільного фінансування та підтримки інноваційних ініціатив.
Цифровий розрив	Нерівномірний доступ до технологій та Інтернету може створювати нерівності в можливостях для використання інновацій.	<ul style="list-style-type: none"> – Розвиток інфраструктури: Інвестування в розвиток та покращення інфраструктури для забезпечення доступу до Інтернету в усіх регіонах; – Цифрова освіта: Запровадження програм цифрової освіти для забезпечення широкого розуміння технологій та їх використання.
Соціокультурні бар'єри	Стереотипи та культурні бар'єри можуть обмежувати прийняття нових інновацій, особливо серед певних соціокультурних груп.	<ul style="list-style-type: none"> – Соціальні кампанії: Проведення соціальних кампаній для підвищення усвідомленості та зміни стереотипів. – Інклюзивний дизайн: Розробка інновацій з урахуванням різноманітних культурних потреб та вподобань.

Недостатня освіченість	Низький рівень освіченості може стати перешкодою для розуміння та прийняття переваг інновацій.	<ul style="list-style-type: none"> – Освітні програми: Впровадження освітніх програм та тренінгів для різних груп населення щодо використання нових технологій [13]; – Партнерства з освітніми установами: Співпраця з університетами та школами для розвитку освітніх програм.
Законодавчі обмеження	Застарілі чи обмежуючі закони та політики можуть гальмувати розвиток та впровадження інновацій.	<ul style="list-style-type: none"> – Лобіювання та зміна законодавства: Залучення до лобіювання та робота над зміною законів для створення сприятливого законодавчого середовища для інновацій; – Партнерства з громадськістю: Залучення громадськості до обговорення та вирішення питань щодо законодавчих обмежень.
Відсутність сприятливого середовища	Відсутність розвиненого інноваційного середовища та низький рівень підтримки для стартапів та інноваційних проектів.	<ul style="list-style-type: none"> – Створення інкубаторів та акселераторів: Розвиток інноваційних центрів та програм, що надають підтримку та фінансові ресурси для нових ідей та проектів; – Партнерства з приватним сектором: Залучення приватних компаній для створення сприятливого інноваційного екосистеми.
Неоднорідність інфраструктури	Нерівномірний розвиток інфраструктури може обмежити можливості розгортання деяких інновацій.	<ul style="list-style-type: none"> – Інвестиції в інфраструктуру: Залучення інвестицій для розвитку інфраструктури, яка сприятиме впровадженню інновацій; – Технологічні партнерства: Розвиток партнерств з технологічними компаніями для реалізації інфраструктурних проектів.
Сприйняття ризику	Відсутність готовності ризику та побоювання втрати може стримувати бажання інвестувати в інноваційні проекти та технології.	<ul style="list-style-type: none"> – Інформаційні кампанії: Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності та розуміння ризиків інновацій; – Гарантії та страхування: Надання гарантій та страхування для зменшення ризиків інвестування в інноваційні проекти.

Джерело: розроблено автором

Активне дослідження та аналіз даних перешкод та способів їх подолання, може сприяти більш успішному впровадженню інновацій, з метою досягнення економічної інклюзії. Важливо враховувати комплексність проблеми та активно співпрацювати між державним сектором, бізнесом, науково-дослідними установами та громадськістю, задля створення сприятливого середовища інноваційного розвитку.

Для подолання цих перешкод необхідна комплексна стратегія, яка включатиме в себе не лише економічні, а й соціальні та політичні заходи. Забезпечення фінансової підтримки, розвиток інфраструктури, освітні та інформаційні кампанії, а також розвиток регуляторного середовища, сприятимуть впровадженню інноваційних технологій та забезпечать економічну інклюзію. Тільки за умови спільних зусиль уряду, бізнесу та громадськості можна досягти успіху в цьому напрямку.

РОЗДІЛ 3

3.1. Рекомендації щодо подальшого розвитку інноваційних технологій задля досягнення перспектив в економічній інклюзії

Інноваційні технології визначають новий рівень економічного розвитку, що відкриває широкі можливості для покращення якості життя та включення різних соціальних груп у економічний процес. Зростаюча важливість досягнення економічної інклюзії ставить питання ефективного використання інноваційних технологій на передній план [14]. У цьому контексті, важливим є вивчення та визначення конкретних рекомендацій, які сприятимуть досягненню більшого рівня економічної інклюзії за допомогою технологічних інновацій.

На основі аналізу сучасних тенденцій і викликів, було сформовано рекомендації, спрямовані на створення ефективних механізмів та інструментів, які допоможуть перейти від потенціалу інновацій до конкретних рішень для підтримки економічної інклюзії, та оптимізувати використання інноваційних технологій для забезпечення включення всіх верств населення у сучасне економічне середовище.

Тож, рекомендації для підтримки та подальшого розвитку економічної інклюзії з використанням інноваційних технологій є наступними:

1. Створення інфраструктури для цифрового включення: забезпечення доступу до інтернету в усіх регіонах, включаючи віддалені та менше розвинені території, та розвиток програм з підтримки доступу до сучасних технологій для груп населення з низьким рівнем технічної грамотності.

2. Фінансове включення за допомогою технологій блокчейн: впровадження цифрових валют та інших технологій блокчейн для забезпечення доступу до фінансових послуг у тих регіонах, де банківська інфраструктура обмежена, а також розробка проектів, спрямованих на використання блокчейн для підтримки мікрофінансових установ та малих підприємств.

3. Створення фондів інноваційної економічної інклюзії: урядові органи мають стимулювати створення фондів, спрямованих на фінансування

інноваційних проєктів, що сприяють економічній інклюзії. Це може включати грантову підтримку, інвестиції та інші фінансові інструменти.

4. Стимулювання інноваційних стартапів через податкові пільги: уряди можуть розглядати можливість надання податкових пільг та інших фінансових стимулів для компаній, що активно розвивають інноваційні рішення, спрямовані на підвищення економічної інклюзії.

5. Партнерство з громадським сектором: Важливо залучати неприбуткові організації та громадські ініціативи у впровадження програм для економічної інклюзії. Партнерство може сприяти більш ефективному розподілу ресурсів та забезпечити більший вплив на соціальні проблеми.

6. Інновації у сфері соціального підприємництва: підтримка соціальних підприємств, які використовують інноваційні технології для розв'язання соціальних проблем і створення робочих місць для уразливих груп, а також прийняття розвитку партнерств між соціальними підприємствами та технологічними компаніями.

7. Формування регуляторних рамок: розробка та впровадження політик, які сприяють інклюзивному розвитку технологій та їхньому використанню для підвищення економічної інклюзії, а також залучення стейкхолдерів до процесу розробки політик для забезпечення їхньої ефективності та врахування різноманітності потреб різних соціальних груп.

8. Інвестиції в цифрову освіту: розвиток програм цифрової освіти, спрямованих на забезпечення всебічного розуміння та використання новітніх технологій серед різних верств населення, впровадження програм із цифрової грамотності та навичок використання інноваційних технологій, а також створення ініціатив для професійної підготовки в сферах, де використання інновацій є ключовим для всіх шарів населення

9. Залучення споживачів та громадськості: посилення залучення споживачів та громадськості в процес розробки та впровадження інновацій з метою забезпечення їхньої відповідності суспільним потребам та рівних можливостей для сучасних та майбутніх поколінь.

Дані рекомендації можуть служити основою для розвитку політик та програм, спрямованих на підтримку та подальший розвиток економічної інклюзії з використанням інноваційних технологій. Подальший розвиток цих технологій може допомогти створити більш сприятливе та ефективне суспільство, в якому кожна людина має можливість брати участь у економічному житті та користуватися його перевагами [15].

Перспективи подальшого розвитку інноваційних технологій для досягнення економічної інклюзії на основі запропонованих рекомендацій є захоплюючими та багатообіцяючими [17]. Нижче наведено перспективи використання інноваційних технологій, які сприятимуть вдосконаленню процесу економічної інклюзії (рис. 3.1.)

Рис. 3.1. Перспективи використання інноваційних технологій з метою розвитку економічної інклюзії

Джерело: розроблено автором

1) Розширення доступу до технологій: продовження зниження вартості технологій та розширення їх доступності для широких мас може сприяти включенню нових груп населення в цифрову економіку. Розвиток більш

ефективних та доступних технологій зв'язку, допоможе зменшити цифровий розрив. А спеціальні технології та додатки, спрямовані на потреби людей з обмеженими можливостями, можуть полегшити їхню участь у суспільстві та на ринку праці.

2) Розвиток фінансових технологій: фінтех-інновації, такі як мобільні платіжні системи, криптовалюти та платіжні шлюзи, можуть забезпечити доступ до фінансових послуг для тих, хто раніше був виключений з традиційних фінансових систем. Це допоможе вирішити проблеми доступу до банківських послуг та розширити доступ до фінансових ресурсів для малозабезпечених груп населення, що сприятиме розвитку економіки та підвищенню фінансової включеності.

3) Розвиток цифрових ринків праці: платформи для дистанційної роботи та фрілансу можуть дозволити людям з усього світу здійснювати роботу та заробляти кошти, незалежно від їх місця проживання чи соціального статусу. Це сприяє розвитку економічної включеності, особливо для тих, хто раніше міг бути відокремлений від традиційних ринків праці.

4) Освітні технології та онлайн-освіта: розвиток онлайн-освітніх ресурсів та платформ навчання може зробити освіту більш доступною для всіх. Це може допомогти зменшити нерівності у доступі до якісної освіти серед всіх шарів населення, незалежно від їх місця проживання чи фінансового статусу, та підвищити рівень освіченості і розвитку кваліфікацій робочої сили.

5) Електронна комерція та мобільні платформи: розвиток електронної комерції та мобільних платформ створює можливості для підприємців у віддалених та менш розвинених регіонах залучати клієнтів та розширювати свої бізнеси. Створення сприятливого середовища для електронної торгівлі та електронних платежів може стимулювати розвиток економічних систем та сприяти інклюзивному економічному росту [18].

6) Сприяння розвитку підприємництва: використання технологій штучного інтелекту, блокчейну та інших інноваційних інструментів може сприяти розвитку підприємництва серед малих та середніх підприємств, а

також підтримувати соціально вразливі групи населення в їх підприємницьких зусиллях.

Проаналізуємо ключові показники рівня економічної інклюзії в Україні за 2015-2023 рр. та їх перспективи розвитку на період 2024-2030 рр. з використанням наведених вище рекомендацій щодо подальшого впровадження інноваційних технологій (табл. 3.1):

Таблиця 3.1.

Ключові показники рівня економічної інклюзії в Україні за 2022-2023 рр. та їх стратегічне бачення на період 2024-2025 рр. з використанням інноваційних технологій

Галузь	Стратегія	Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.
Економіка	Забезпечити щорічне зростання валового внутрішнього продукту	Темп росту ВВП, %	9,1	14	16	17
Розвиток підприємств	Заохочувати розвиток малих і середніх підприємств та сформувати організаційну інфраструктуру підтримки підприємництва	Кількість зайнятих працівників на малих і середніх підприємствах, фізичних осіб та суб'єктів малого підприємництва, млн осіб	6,5	8,3	9,5	10,5
Доступ до послуг	Зменшення міжпоселенських диспропорцій щодо доступу до послуг	Частка домогосподарств, які потерпали від позбавлення доступу до своєчасних послуг швидкої медичної допомоги, %	39,9	30	20	15
Зайнятість	Підвищити рівень зайнятості населення	Рівень зайнятості населення віком від 20 до 64 років, %	64,4	66	68	70
Освіта та навчання	Забезпечити рівний доступ до якісних систем розвитку, догляду та навчання для всіх дітей	Чистий показник охоплення дошкільними та шкільними навчальними закладами усіх дітей, %	70,6	80	90	95
Соціальна	Збільшити охоплення бідного населення	Частка людей, яка охоплена державною соціальною	56,3	65	75	85

підтримка	адресними програмами соціальної підтримки	підтримкою, в загальній чисельності населення, %				
Ліквідація бідності	Скоротити питому вагу населення, чий сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум	Частка людей, чий середні еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум, %	58,3	30	20	15
Галузевий розвиток	Модернізувати інфраструктуру та підприємства базових галузей промисловості	Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції, %	1,4	7	10	15
Інфраструктура	Розвивати якісну, надійну, збалансовану та життєстійку інфраструктуру	Ступінь зносу основних засобів за видами економічної діяльності «Транспорт, поштова та кур'єрська діяльність», %	51,7	45	43	40
Гендерна рівність	Забезпечити рівні можливості бути представленими на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті	Частка жінок серед депутатів обласних рад та місцевих рад міст обласного значення, вищих державних посадовців (посади категорії А), %	18,7	20	25	30

Джерело: складено на основі джерела [16].

Можна побачити, що у 2022 році темп росту ВВП становив 9,1%, але вже в 2023 році відбулася значна активація, і темп зростання склав 14%. Прогнозовано подальше підвищення до 17% в 2025 році. Стратегія передбачає забезпечення щорічного зростання ВВП за рахунок інноваційних технологій. Кількість зайнятих на малих і середніх підприємствах зростала з 6,5 млн осіб у 2022 році до 10,5 млн осіб в 2025 році. Стратегія спрямована на заохочення розвитку цих підприємств та створення організаційної інфраструктури підтримки підприємництва. Частку сільських домогосподарств, які потерпали від позбавлення доступу до послуг, планується зменшити з 39,9% у 2022 році до 15% у 2025 році. Стратегія спрямована на зменшення міжпоселенських

диспропорцій через забезпечення доступу до необхідних послуг завдяки впровадженню інноваційних технологій. Рівень зайнятості населення (віком 20-64 років) підвищиться з 64,4% у 2022 році до 70% у 2025 році. Очікується покращення доступу до освіти та навчання усіх дітей з 70,6% у 2015 році до 95% у 2030 році. Передбачається збільшення охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки з 56,3% у 2022 році до 85% у 2025 році. Планується значне зменшення частки населення з низькими доходами з 58,3% у 2022 році до 15% у 2025 році. Частка інновацій у промисловому розвитку збільшиться з 1,4% у 2022 році до 15% у 2025 році. Стратегія, спрямована на покращення стану транспортної інфраструктури, допоможе зменшити ступінь зносу основних засобів з 51,7% у 2022 році до 40% у 2035 році. Планується забезпечення гендерної рівності у владі та суспільстві, а саме збільшення частки жінок в обласних та місцевих радах, а також на вищих посадах, з 18,7% у 2022 році до 30% у 2025 році.

Таким чином, інноваційні технології можуть виступати не лише як засіб для забезпечення технічного прогресу, але і як каталізатор для побудови економіки, в якій усі групи населення включені в її процеси. Працюючи над впровадженням наведених рекомендацій, ми можемо створити суспільство, де інновації є важливим інструментом для досягнення економічної інклюзії, де кожен має можливість приймати участь у сучасному цифровому економічному процесі. Успішна реалізація рекомендацій сприятиме покращенню якості життя громадян та зростанню економічного потенціалу України. А представлені перспективи доводять, що сучасний технологічний прогрес створює неймовірні можливості для збалансованого і сталого економічного розвитку, враховуючи інтереси всіх соціальних груп.

ВИСНОВКИ

Отже, в даній науковій роботі було досліджено роль інноваційних технологій у розвитку економічної інклюзії. У ході дослідження ролі інноваційних технологій у розвитку економічної інклюзії було висвітлено основні інноваційні технології, які мають значний потенціал для впливу на соціально-економічну інклюзію; розглянуто переваги інновацій у створенні рівних можливостей для різних соціальних та економічних груп; розглянуто приклади успішних інноваційних проектів, спрямованих на забезпечення рівних можливостей у різних сферах економіки; проаналізовано можливі труднощі у впровадженні інновацій для досягнення економічної інклюзії; визначено перспективи використання інновацій для досягнення економічної інклюзії та надано рекомендації щодо створення сприятливих умов для розвитку та впровадження інновацій,

Результати дослідження вказують на те, що інноваційні технології відіграють ключову роль у забезпеченні рівних можливостей та включеності різних груп населення у економічний процес, а їхнє впровадження в різні галузі може сприяти досягненню економічної інклюзії. Аналіз впливу інноваційних технологій на формування економічної інклюзії показав, що нові технології сприяють розвитку робочих місць, покращенню фінансового включення та розширенню можливостей для підприємців. Досліджуючи державні українські програми інновацій для підтримки інклюзивного розвитку та розглядаючи приклади успішного впровадження інновацій закордоном, було виявлено ключові чинники, що сприяють створенню рівних умов у сучасному економічному середовищі.

В ході дослідження було виявлено були зроблені наступні висновки: програми та ініціативи, спрямовані на розвиток інноваційних технологій, є критичними для зменшення цифрового розриву та включення всіх верств населення у сучасний економічний процес. Важливо враховувати не лише

технологічні аспекти впровадження інновацій, але й соціальні та етичні, що є не менш важливим завданням для досягнення економічної інклюзії.

Дане дослідження висвітлює ключові аспекти використання інновацій для економічної інклюзії, тому подальші дослідження мають бути спрямовані на розширення розуміння цієї теми. Рекомендації для подальших досліджень включають глибший аналіз взаємодії інновацій та ринку праці, вивчення ефективності інновацій в різних галузях економіки та врахування практичних аспектів впровадження програм інновацій у різних країнах.

Підсумовуючи, проведене дослідження стверджує важливість впровадження інноваційних технологій для підтримки економічної інклюзії, та має великий потенціал і перспективи для подальших досліджень у цьому напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войчук М.В. Етимологія поняття «економічна інклюзія» в контексті циклічного розвитку економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4 (87). С. 29.
2. Бервено О.В. Інклюзивність як системна характеристика в актуальній структурі якості життя. *Зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* Харків. 2020. С. 16.
3. Продіус О.І. Категоріальний апарат дослідження поняття «інновація» як фундамент інклюзивного розвитку. *Економіка і менеджмент*. 2020. №42. С. 76.
4. Олійник Т. І., Соколова К. О. Стратегічні планування виходу підприємств на міжнародні ринки з урахуванням інновацій та новітніх технологій. *Молодий вчений*. 2024. № 1(125). С. 132.
5. Федулова Л.І. Інклюзивні інновації в системі соціально-економічного розвитку. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 3(25). С. 58.
6. Черничко Т.В., Черничко С.Ф. Суперечності розвитку в умовах економічної інклюзії. *Зб. матеріалів ІХ міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* Мукачево. 2021. С. 92.
7. Перегудова Т.В. Соціальна інклюзія як елемент соціальної політики: Європейські уроки для України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 19. С. 99.
8. Базиліук А.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. №1. С. 26.
9. Тараненко І.В. Модифікація глобалізаційноінноваційної моделі світової економіки на засадах сталого розвитку: нові виміри конкурентоспроможності. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2013. № 1(12). С. 181.

10. Продіус О.І. Напрями розвитку інклюзивних інновацій на засадах взаємодії влади, бізнесу та громадськості. *Причорноморські економічні студії*. 2019. №48. С. 37.

11. Уніят А. В., Юзвін З. І. Концепція інклюзивної економіки в контексті сучасного сталого розвитку країн. *Ефективна економіка*. 2019. №2. С. 5

12. Затонацька Т.Г. Фінансове забезпечення інклюзивного зростання та подолання бідності в Україні: існуюча практика та перспективи. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2014. № 1(28). С. 110.

13. Гета А.В. Заїка В.М., Коваленко В, В. та ін. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання. *Навчальний посібник: за заг. ред. Ю. Г. Носенко*. Полтава: ПУЕТ. 2018. С.128.

14. Решетило В.П. Концепція інклюзивного сталого розвитку та її реалізація в умовах децентралізації. *Зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* Харків. 2020. С. 10.

15. Манцуров І.Г. Інклюзивний розвиток як основа протидії викликам сьогодення. *Економіка України*. 2018. № 10(683). С. 84.

16. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64508&pf35401=462260>

17. Вдовічена О.Г. Інклюзивний розвиток – сучасна парадигма стійкого економічного зростання. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2018. № 3. С. 21.

18. Філіппова С.В. Інноваційні стратегії та інноваційні технології. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2018. № 1 (3). С. 55.